

**LATVIJAS UNIVERSITĀTES
74. ZINĀTNISKĀ KONFERENCE**

**Sekcijas “Grāmatvedības un audita
attīstības dažādi aspekti”
Ekonomikas un vadības fakultātē
4. februāris, 2016**

Referātu tēzes

Saturs

	lpp.
Ivita Faituša Iekšējā audita darbības novērtēšana	3
Roberts Ikaunieks, Ieva Aizsila Sagaidāmās izmaiņas revīzijas nozarē 2016. gadā Latvijā	5
Jūlija Liodorova, Gunta Rauza Grāmatvedības tiesu ekspertīzes attīstības sasniegumi un nākotnes uzdevumi Latvijā	6
Ruta Šneidere Grāmatvežu profesionālās biedrības un grāmatvežu profesionālā izaugsme	7

IEKŠĒJĀ AUDITA DARBĪBAS NOVĒRTĒŠANA

ASSESSMENT OF INTERNAL AUDIT PERFORMANCE

Ivita Faituša

Latvijas Universitāte

E-pasta adrese: ivita.faitusa@lu.lv

Iekšējais audits (IA)— ir neatkarīga, objektīva pārlicības radišana un konsultēšana, lai palielinātu organizācijas vērtību un pilnveidotu tās darbības (..) (IAI Definīcija, 2008).

Pētījuma mērķis noteikt un analizēt IA darbības novērtēšanas rezultātos rādītājus Latvijas un Lielbritānijas valsts pārvaldē.

Mērķa sasniegšanai izmantotās metodes - ekonomiskās analīzes, matemātisko aprēķinu metode, grafiskā metode.

Latvijā 09.07.2013. Ministru kabineta noteikumi Nr.385 "IA veikšanas un novērtēšanas kārtība" nosaka, ka IA struktūrvienību rezultatīvie rādītāji ietver: **1) personāla kvalifikāciju, 2) IA procesa efektivitāti un 3) IA struktūrvienības pievienotā vērtība**, Autore detalizētāk pēta IA pievienoto vērtību ko LR likumdošanas ietvaros veido:

- ieviesto ieteikumu skaits attiecībā pret ieteikumu skaitu, kuriem iestāties ieviešanas termiņš (procentos);
- konsultāciju dienu skaits pret kopējo ar IA saistīto dienu skaitu (procentos);
- vadītāja ikgadējais darbības novērtēšanas rezultāts;
- auditējamo un ministrijas valsts sekretāra vai iestādes vadītāja sniegtais vidējais vērtējums par IA struktūrvienību (1–4 punkti);
- Finanšu ministrijas veiktās IA struktūrvienības darbības novērtēšanas skaitliskais vērtējums (1–4 punkti);
- IA padomes sniegtais novērtējums (ir/nav konstatētas nepilnības).

Lielbritānijā 2013.gadā apstiprinātais IA kvalitātes novērtējuma ietvars ("*Internal Audit Quality Assessment Framework*") ietver sekojošas 4 sadaļas un 4 jautājumus:

- 1) **mērķis un stāvoklis** - vai IA ir atbilstošs statuss, ir skaidra loma un neatkarība, lai izpildītu savu profesionālo uzdevumu?
- 2) **struktūra un resursi**- vai IA ir atbilstoša struktūra un resursi, lai sniegtu pakalpojumu?
- 3) **audita izpilde** – vai IA ir noteiktas procedūras, kā nodrošināt lietderīgu un efektīvu pakalpojumu?
- 4) **ietekme**- vai IA ir pozitīva ietekme uz pārvaldību, risku un kontroles vidi organizācijā?

Atbilstoši Finanšu ministrijas 2014.gada informatīvajam ziņojumam, vidējais ieviesto ieteikumu īpatsvars pārskata gadā bija 86% (2013.gadā tie bija 80%). Vairākās institūcijās IA ieteikumi tiek ieviesti savlaicīgi, tomēr daudzās institūcijās ir samazinājies rādītājs. Konsultāciju dienu skaita vidējais rādītājs pret ar IA saistīto dienu skaitu nav mainījies un pārskata gadā ir 6% (2013.gadā - 8.2%). Augsts IA struktūrvienību vadītāju ikgadējais darbības novērtējums, kā arī auditējamo un iestāžu

vadītāju sniegtais vērtējums par iekšējā audita struktūrvienību darbību liecina, ka IA darba rezultāti ir kvalitatīvi, kompetenti un palīdz pilnveidot iestāžu iekšējos procesus.

IA padomes novērtējums par 2014.gadu (ir/nav konstatētas nepilnības) – ir nepilnības 15 no 24 iestādēm, no kurām 6 ir konstatētas būtiskas nepilnības, savukārt 9 - nav konstatētas nepilnības. 2013.gadā- situācija bijusi ļoti līdzīga, 15 no 24 iestādēm konstatētas nepilnības, no kurām 5 konstatētas būtiskas nepilnības.

IA padome 2015.gada Atzinumā aicina visu IA ietvaros iekļaut arī iestādes darbības lietderības un efektivitātes aspektu izvērtējumu, lai palielinātu IA pievienoto vērtību iestādes darbības nodrošināšanā.

Pētot Lielbritānijas valsts pārvaldes ziņojumus, autore secina, ka valstī nav vienota ziņojuma, kas apkopo informāciju par valsts iestāžu darbību, bet ir pieejami dažādu valsts pārvaldes un pašvaldību iestāžu gada pārskati. 2015.gadā uzsākusi darbību Valdības Iekšējā audita aģentūra (The Government Internal Audit Agency), kuras galvenie uzdevumi ir:

- 1) valdības un publiskā sektora funkciju un uzdevumu pārskatīšana, efektivitātes un risku novērtēšana;
- 2) pamatojoties uz novērtējumu, izteikt ieteikumus uzlabošanai
- 3) sniegt pievienoto vērtību publiskajiem pakalpojumiem un uzlabot nodrošināšanas efektivitāti organizācijā;

Galvenais pētījuma secinājums salīdzinot Latvijas un Lielbritānijas IA darbības novērtējumu pieejas ir atšķirīgas un rādītāji kopumā nav salīdzināmi, taču kopumā abas pieejas sniedz ziņojumu par IA rezultativajiem rādītājiem dažādos aspektos un dažādās detalizācijas pakāpēs.

Atslēgvārdi: *iekšējais audits, valsts pārvalde*

SAGAIĀMĀS IZMAIŅAS REVĪZIJAS NOZARĒ 2016. GADĀ LATVIJĀ

EXPECTED CHANGES IN AUDIT IN 2016 IN LATVIA

Roberts Ikaunieks

"Rodl & Partner", SIA, ACCA, Zvērināts revidents
E-pasta adrese: roberts.ikaunieks@gmail.com

Ieva Aizsila

LU EVF Grāmatvedības un audita katedra, lektore
E-pasta adrese: aizsila@hotmail.com

Gada pārskats mūsdienās ir kļuvis par svarīgu publiski pieejamās uzņēmuma finanšu informācijas avotu plašam sabiedrības lokam. Eiropas Komisija, vērtējot ekonomisko situāciju kopumā, sniegusi vērtīgu atziņu, ka zvērināta revidenta ziņojums sniedz papildus palīdzību par gada pārskatiem: atbilstībai grāmatvedības standartu kvalitātei un normatīvajiem aktiem.

Analizējot uzņēmējdarbības vidi maziem un vidējiem uzņēmumiem (turpmāk - MVU) Eiropas Savienībā, tai skaitā Latvijā, pēdējo gadu laikā ir aktualizējies jautājums par gada informācijas sniegšanas pienākumiem, vai administratīvais slogs ir samērīgs ar valsts normatīvo aktu prasību radīto labumu? Eiropas Komisijas paziņojumos ir atzīta MVU centrālā nozīme Eiropas ekonomikā un noteikts mērķis "uzlabot vispārējo pieeju uzņēmējdarbībai un politikas veidošanā: novērst birokrātiskos šķēršļus, uzlabojot tiesisko regulējumu".

Latvijā pavisam ir reģistrēti 167 tūkstoši uzņēmumu (2013.g. Centrālās statistikas dati), no tiem 93% atbilst MVU saskaņā ar ES uzņēmuma lieluma kategoriju.

Pēdējo divu gadu laikā aktuāla ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada direktīvas 2013/34/ES ieviešana (Par noteiktu veidu uzņēmumu gada pārskatiem, konsolidētajiem gada pārskatiem un saistītiem ziņojumiem, (turpmāk – grāmatvedības direktīva)), tās prasība galvenokārt vērsta uz mazākiem uzņēmumiem, ar mērķi samazināt vispārējo regulatīvo slogu. Grāmatvedības direktīva dalībvalstīm jāpieņem divu gadu laikā. Līdz ar to Latvijā ir apstiprināts jauns Gada pārskatu un konsolidēto pārskatu likums un grozījumi likumā "Par zvērinātiem revidentiem", kas būs piemērojami sākot ar 2016. gadu.

Gada pārskatu un konsolidēto pārskatu likums paredz noteiktu gada pārskatu kritēriju paaugstināšanu un gada pārskata satura un formas prasību izmaiņas, kas ietekmēs obligātās revīzijas nepieciešamību mazākiem uzņēmumiem, kā rezultātā tiks ieviests jauns obligātās revīzijas pakalpojuma veids "ierobežotā pārbaude".

Atslēgvārdi: *Gada pārskats, revīzija, ierobežotā pārbaude, zvērināts revidents*

GRĀMATVEDĪBAS TIESU EKSPERTĪZES ATTĪSTĪBAS SASNIEGUMI UN NĀKOTNES UZDEVUMI LATVIJĀ

DEVELOPMENT ACHIEVEMENTS OF FORENSIC ACCOUNTING EXPERTISE AND FUTURE CHALLENGES IN LATVIA

Jūlija Liodorova

Valsts policijas Kriminālistikas pārvalde, Privātais tiesu eksperts
E-pasta adrese: Julija.Liodorova@ekspertize.vp.gov.lv

Gunta Rauza

Valsts policijas Kriminālistikas pārvalde, Privātais tiesu eksperts
E-pasta adrese: gunta.rauza@gmail.com

Grāmatvedības tiesu ekspertīze kā atsevišķa institūcija eksistē tikai dažās valstīs, tostarp Baltijas valstīs, Krievijas Federācijā, Ukrainā un tikai vienā Vācijas reģionā – Bavārijā.

Grāmatvedības tiesu ekspertīze Latvijā izveidota nosacīti nesen – nepilnus divdesmit gadus. 1996.gadā 19.martā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.67 “Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma” un 1998.gada oktobrī Valsts policijas Tiesu ekspertīžu birojā tika izveidota Grāmatvedības revīziju nodaļa.

Kopš 1998.gada grāmatvedības tiesu ekspertīzei ir savi attīstības sasniegumi – ekspertīzes metožu pilnveide un standartizācija, prasību pastiprināšana tiesu eksperta kvalifikācijai un atzinuma saturam, regulējošās bāzes izstrāde. Grāmatvedības tiesu ekspertīze ieņēma nopietnu vietu ekonomisko noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanas procesā, šajā jautājumā izdaloties no pārējiem revīziju veidiem.

Tomēr, grāmatvedības tiesu ekspertīzei ir arī nākotnes izaicinājumi. Eiropas Savienības līdzfinansētā projekta ietvaros tika gūta iespēja iepazīties ar citu Baltijas valstu pieredzi grāmatvedības ekspertīžu veikšanā, salīdzināt izmantotās metodes un eksperimentāli pārbaudīt to rezultātu identiskumu. Bet, atbildot starptautiskām kvalitātes prasībām – perspektīvā ir dokumentāli jāpierada grāmatvedības tiesu ekspertīžu metožu efektivitāte. Tātad, vienai no valstīm nāksies būt pirmajai starptautiskās akreditācijas procesā, sastopoties ar vēl neatrisinātām niansēm.

Praktiskie jautājumi saistībā ar grāmatvedības tiesu ekspertīzēm ir gan nacionālajā, gan starptautiskajā līmenī. Starptautiskajā līmenī ir jāpieņem lēmums – pēc kāda kvalitātes standarta ir jāveic akreditācija, kādas nozares speciālisti to veiks, vai ekspertīzes metodēm vairāk jābūt tendētām uz revīzijas standartiem vai zinātniskumu? Latvijai ir savi darba uzdevumi – ir jāsadala pilnvaras revīziju jomā, jāizlemj, vai izpētes metodēm Kriminālprocesā, Civilprocesā un Administratīvajā procesā jābūt vienādām, vai valsts un privātajiem tiesu ekspertiem ir vienāda nozīme u.c.?

Ziņojumā apkopota grāmatvedības tiesu ekspertīzes attīstība Latvijā, izskatīti citu valstu analogi, salīdzinātas ekspertīzes metodes Baltijas valstīs, eksperimentāli pierādīta Baltijas valstu grāmatvedības tiesu ekspertīžu metožu efektivitāte. Ziņojumā minētie fakti iegūti praktiskā darba gaitā, veicot nepārtraukto grāmatvedības tiesu ekspertīzes attīstības procesa novērošanu. Pētījuma rezultāti dos pamatu pievērsties grāmatvedības tiesu ekspertīžu problēmām citu nozaru speciālistiem, lai risinātu tās kopā.

Atslēgvārdi: *grāmatvedības tiesu ekspertīze, rezultātu identiskums, akreditācija*

GRĀMATVEŽU PROFESIONĀLĀS BIEDRĪBAS UN GRĀMATVEŽU PROFESIONĀLĀ IZAUGSME

ACCOUNTING PROFESSIONAL SOCIETIES AND ACCOUNTANTS' PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Ruta Šneidere

Latvijas Universitāte

E-pasta adrese: ruta.sneidere@lu.lv

Grāmatvedība ir ne tikai ekonomikas zinātņu apakšnozare bet arī valsts tautsaimniecības pamatnozare. Grāmatveža profesionālos pakalpojumus izmanto ikviena valsts, privātā vai nevalstiskā institūcija, jo to veiksmīga funkcionēšana nav iedomājama bez saimniecisko darījumu, finanšu plūsmas un īpašuma uzskaites un analīzes. Raugoties no valsts ekonomiskās un sociālās labklājības viedokļa, arī ēnu ekonomikas apkarošanā un korupcijas mazināšanā būtiska nozīme ir profesionālo grāmatvežu darbībai, jo ētikas kodekss nosaka, ka grāmatvedībai ir jāapkopo finanšu un cita rakstura informācija, jāsniedz skaidrs un paties priekšstats, raksturojot darījumu patieso būtību. Grāmatveži ir tie, kas veic nodokļu aprēķinus, sagatavo dažādus pārskatus, ziņojumus un deklarācijas Valsts ieņēmumu dienestam, kā arī sagatavo gadskārtējos finanšu pārskatus, kurus dažādu lēmumu pieņemšanā izmanto gan potenciālie investori, kreditori un darījumu partneri. Grāmatvedības dati ir arī valsts pārvaldei galvenais informācijas avots budžeta izstrādei un tā izpildes analīzei. Tādēļ visnotaļ svarīga ir grāmatvežu profesionalitāte un sniegto pakalpojumu kvalitāte.

Kopš seniem laikiem katras profesijas pārstāvji ir veidojuši profesionālās biedrības, lai rūpētos par savu profesionālo izaugsmi, radošo spēju izkopšanu un, kas ir ne mazāk svarīgi - lai sekmētu savas profesijas prestiža pieaugumu un vērtīgākās pieredzes apgūšanu.

Autore pēta grāmatvežu profesionālo biedrību vēsturisko attīstību pasaules un Latvijas kontekstā, tās mērķus un nozīmi grāmatvežu profesionālai izaugsmei. Pētījumā izmantotas monogrāfiskā un salīdzinošās analīzes metodes. Pētījuma rezultātā autore nonāk pie vairākiem nozīmīgiem secinājumiem par grāmatvežu profesionalitātes un sniegto pakalpojumu kvalitātes pilnveidošanu. Kā būtiskākais no tiem minams, ka grāmatvežu profesionālās kvalifikācijas fundamentālais pamats ir studijas universitātē, profesionālās darbības pieredze un grāmatvežu profesionālās biedrības izsniegts sertifikāts, kas apliecina grāmatveža profesionālo kompetenci atbilstoši starptautiski atzītiem profesionāla grāmatveža izglītības standartiem.

Atslēgvārdi: *grāmatvedis, profesija, biedrība*